

GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PODSTAWOWA 7–8

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Marcin Majkut

FILM | „**PODNIĘĆ POPRZECZKĘ**”, reż. Guðjón Ragnarsson

Islandzki trener Brynjar pragnie wychować swoje podopieczne nie tylko na świetne koszykarki, ale przede wszystkim na silne dziewczyny, które będą w stanie poradzić sobie z każdym życiowym wyzwaniem. Dzięki jego nietypowym metodom zawodniczki szybko stają się najlepsze w swojej lidze, a ich największym marzeniem jest skonfrontowanie się na boisku z drużyną chłopaków. Czy dzięki grze w koszykówkę dziewczyny zaczną pokonywać swoje lęki i staną się bardziej niezależne i odważne? Czy świat sportu jest gotowy na takie zawodniczki?

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami trzech tematów:

- Co wolno dziewczynom, a co chłopcom, i kto tym decyduje? I czym jest krytyczne myślenie?
- Prawo dzieci do swobody wypowiedzi, czyli zobaczyć świat oczami dziecka.
- Czy dla dzieci można stosować równie wymagający trening jak dla dorosłych, czyli o kształtowaniu charakterów silną ręką.

Co wolno dziewczynom, a co chłopcom, i kto tym decyduje? I co to jest krytyczne myślenie?

Film jest wartościowym materiałem do rozmowy o kwestiach związanych z takimi pojęciami jak: gender, szowinizm, prawa dzieci / prawa kobiet. Podnosi również temat otwartości na dyskusję o równouprawnieniu kobiet i mężczyzn w życiu społecznym. Warto zastanowić się, kto podejmuje decyzje w sprawach równego traktowania ludzi bez względu na płeć. Czy są to tylko politycy, którzy aktualnie sprawują władzę, czy może odpowiada za to całe społeczeństwo i tworzone przez nie normy kulturowe?

W filmie ukazane jest konserwatywne stanowisko części społeczeństwa islandzkiego wobec potrzeby dziewczyn i trenera, aby rywalizować z chłopcami. Jest ono zastanawiające, szczególnie w świetle opublikowanego w 2017 r. przez Światowe Forum Ekonomiczne *Global Gender Gap Report*, według którego Islandia znalazła się na pierwszym miejscu pod względem równości płci. Czy to, co widzimy, jest

tylko subiektywnym wyborem reżysera, kreującego określony obraz islandzkiej rzeczywistości młodych koszykarek, czy też prawdziwym odbiciem zachowań Islandczyków i ich kultury?

W tym kontekście dokument może stać się pretekstem do rozmowy o obrazie filmowym – jego roli w oddziaływaniu na widzów i kształtowaniu ich ocen, a idąc dalej, wpływie twórców filmowych na poglądy społeczeństwa. Czy to, co widzimy, jest obiektywną prawdą, czy tylko jednym z punktów widzenia, w tym wypadku reżysera? Warto zbadać ten temat, sięgając do wiarygodnych raportów, które odnoszą się do sytuacji równouprawnienia kobiet i mężczyzn w Islandii.

Pytania:

Kto podejmuje decyzje o niedopuszczeniu dziewczyn do rozgrywek z chłopcami? Jakie argumenty padają za tym, aby dziewczyny nie konkurowały z chłopcami? Jaki obraz społeczeństwa Islandii rysuje się w filmie w kontekście równouprawnienia i podejmowania autonomicznych decyzji? Jaki wpływ na stanowisko w sprawie równouprawnienia kobiet i mężczyzn ma społeczeństwo Islandii? Jak można opisać stanowisko, które zajmuje reżyser filmu w stosunku do praw kobiet?

Prawo dzieci do swobody wypowiedzi, obrona swojego stanowiska

Film może stać się pretekstem do rozmowy o prawach dzieci. Artykuł 13 Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., mówi wprost o swobodzie wypowiedzi, ale też jej prawnych ograniczeniach. W tym kontekście uwagę zwraca jedna z ostatnich scen filmu, kiedy dziewczyny odmawiają przyjęcia medali i wypowiadają słowa krytyki pod adresem szefostwa koszykarskiej federacji. Po tym epizodzie słyszymy ostre słowa jednego z rodziców, skierowane do koszykarek, który wprost atakuje dzieci i odbiera im prawo do nieskrępowanej, autonomicznej wypowiedzi. Gdzie zatem zaczyna się i kończy wolność zabierania głosu przez dzieci – szczególnie, kiedy ten głos dotyczy ich konkretnej sytuacji i funkcjonowania w ramach społecznego i kulturowego dyskursu?

Słuchanie dzieci przez rodziców i wychwytywanie ich najważniejszych potrzeb odbywa się nie tylko drogą werbalnej komunikacji, ale także konkretnego zachowania niewerbalnego. Zdarza się, że zarówno dzieci, jak i rodzice nie mówią o swoich potrzebach i oczekiwaniach, co wynika z odmiennych predyspozycji

w tym zakresie. W tym wypadku rolą rodzica jest dobrze rozumieć swoje dzieci i pomagać im dokonywać ważnych wyborów. W filmie obrazują to sceny, w których niektórzy rodzice z jednej strony mają wątpliwości co do metod stosowanych przez trenera, ale z drugiej widzą pozytywne zmiany zachodzące w dziewczynach. Rodzice obdarzają zaufaniem nie tylko trenera, ale i swoje dzieci, wybierając trudniejszą drogę akceptacji niekonwencjonalnego treningu.

Pytania:

Czy dziewczyny grające w koszykówkę mogą swobodnie i głośno wypowiadać swoje zdanie na istotne dla nich tematy? Kto i w jaki sposób zabrania im zabierać głos? Czy dziewczyny mogły demonstrować swoje niezadowolenie? Jeśli tak, to w jaki sposób to robiły? Kto powinien tworzyć wspólne prawa dla dzieci

i dorosłych? Czy prawo powinno być dla wszystkich jednakowe?

Czy dla dzieci można stosować równie wymagający trening jak dla dorosłych, czyli o kształtowaniu silnych charakterów

Trener Brynjar, odkąd urodziła mu się córka, zaczął patrzeć na świat oczami kobiet. Zaobserwowana rzeczywistość – w której naraża się kobiety na dyskryminację, odmawia się im takich samych praw, co mężczyznom, np. równego wynagrodzenia – wydała mu się niezwykle opresyjna. Dlatego postanowił, że przygotowuje swoją córkę na trudy bycia kobietą w świecie wciąż pełnym nierównego traktowania dwóch płci. Jednym ze wzmocnień, jakie wdraża w związku z tym w życie, jest budowa dziewczęcego zespołu

CC BY-NC-ND: uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska

Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

koszykarskiego w oparciu o trening niewiele różniący się od przygotowania dorosłych zawodników. Trening jest brutalny, pełen emocji, przekleństw, szorstkiego języka jako formy odreagowania trudności. Brynjar stawia sobie za cel przemianę dziewczyn w osoby silne fizycznie, psychicznie i emocjonalnie, nie tylko na polu sportowym, ale także w innych dziedzinach życia. To, na czym szczególnie mu zależy, to traktowanie dziewczyn z szacunkiem, na jaki zasługują. Trener poprzez swoje kontrowersyjne metody chce uwolnić drzemiący w nich potencjał i możliwości oraz nauczyć je przewyższania strachu, jednak nie poprzez wymazanie tego uczucia, ale zrozumienie, że z trudnościami można sobie poradzić. Jak sam mówi do dziewczyn: „Najsilniejszą osobą nie jest ta, która nie odczuwa strachu, ale ta, która coś z tym uczuciem robi”. Ekstremalne metody doprowadziły do tego, że dziewczyny stały się pewnymi siebie, zdyscyplinowanymi wewnątrz i myślącymi młodymi kobietami, które potrafią głośno wyrażać swoje zdanie i mówić językiem „ja”, czyli skupiającym się bezpośrednio na ich potrzebach i ich odczuciach, bez oceniania innych. Pod koniec filmu, kiedy są już o kilka lat starsze, widać w nich pełną dojrzałość emocjonalną i intelektualną.

Warto jednak pamiętać, że taki trening nie dla każdego będzie czymś wskazanym. Każdy z nas ma inną wrażliwość i potrzeby rozwojowe. Mamy różne temperamenty. Dużą rolę odgrywają też wyznawane przez nas wartości i kultywowane tradycje. Przypuszczalnie właśnie dlatego wiele z dziewcząt, uczęszczających na zajęcia koszykówki z Brynjarem, w pewnym momencie rezygnuje (lub rezygnują ich rodzice). Nie oznacza to, że są słabe – być może w ich przypadku trening powinien wyglądać inaczej.

Pytania: Czy można stosować takie same metody treningowe w przypadku dzieci co dorosłych? Kto powinien o tym decydować? Jak zachowują się rodzice w stosunku do trenera? Jaką postawę przyjmuje Logi, a jaką Hákon? W jaki sposób Hákon opisuje swoje relacje z trenerem? Czy bycie silnym fizycznie i mentalnie dla każdego oznacza to samo? I czy tak samo można do tego dochodzić? Czy wszyscy mamy silne charaktery? Jakie trzeba mieć predyspozycje, aby mieć silny charakter?